

Τρίτη, 21/5/2019

Χαιρετισμός του Υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως

κ. Ιωνά Νικολάου

**στην τελετή έναρξης του 24^{ου} Συνεδρίου Διευθυντών
Φυλακών του Συμβουλίου της Ευρώπης με θέμα: “Offender
Management: Tradition and Technology” στην Αγία Νάπα**

Είναι με ιδιαίτερη χαρά που χαιρετίζω τη σημερινή εναρκτήρια τελετή, της 24^{ης} Διάσκεψης των Διευθυντών Φυλακών και των Επικεφαλής των Θεσμών Επιτήρησης Παραβατών (Probation Services), η οποία διοργανώνεται κάθε χρόνο από το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Θα ήθελα καταρχάς να καλωσορίσω στην Κύπρο, εκ μέρους της Κυβέρνησης, τους εκλεκτούς προσκεκλημένους, τους αξιωματούχους του Συμβουλίου της Ευρώπης, εκπροσώπους των κρατών μελών του Συμβουλίου, Διευθυντές Φυλακών και τους Επικεφαλής των Θεσμών Επιτήρησης Παραβατών.

Συγχαίρω ιδιαίτερα τη Διεύθυνση του Τμήματος Φυλακών για τη διοργάνωση της σημαντικής αυτής Διάσκεψης, η οποία θα συνδράμει στον εμπλουτισμό του διαλόγου για τη φύση, την έκταση και την αποτελεσματικότητα των ποικίλων σωφρονιστικών μοντέλων διαχείρισης της παραβατικότητας και των συστημάτων επιτήρησης παραβατών. Θα βοηθήσει, επίσης, στο συντονισμό της δράσης των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης για τους τρόπους έκτισης ποινών και μεταχείρισης των κρατουμένων και παραβατών με τη χρήση τόσο παραδοσιακών σωφρονιστικών

μέτρων, όσο και σύγχρονων εναλλακτικών τρόπων με τη χρήση μάλιστα μέσων τεχνολογίας.

Χωρίς αμφιβολία, το πρόγραμμα, οι σκοποί και οι εργασίες της Διάσκεψης αφορούν κρίσιμες πτυχές θεσμών της σωφρονιστικής πολιτικής και της μεταχείρισης των κρατουμένων και των παραβατών, που αποτελούν μέρος της ποινικής νομοθεσίας και πρακτικής των περισσότερων ευρωπαϊκών κρατών.

Τα ζητήματα των Φυλακών και των δικαιωμάτων των κρατουμένων βρίσκονται σταθερά τα τελευταία χρόνια στο επίκεντρο της προσοχής, των δράσεων και των προτεραιοτήτων μας, ως Υπουργείο. Ο εκσυγχρονισμός του σωφρονιστικού συστήματος και η ανθρωποκεντρική αντιμετώπιση των κρατουμένων αποτέλεσε το γνώμονα των πολιτικών και των δράσεων μας. Στοχευμένα, συντονισμένα και μεθοδικά λύσαμε διαχρονικά προβλήματα του σωφρονιστικού μας συστήματος. Επιδιώξαμε και πετύχαμε καινοτόμες αλλαγές που έχουν σαν κύριους άξονες το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ασφάλεια στις φυλακές.

Επιχειρήσαμε και πετύχαμε την εγκαθίδρυση μιας νέας ανθρωποκεντρικής προσέγγισης ως προς τη μεταχείριση των κρατουμένων, προσανατολισμένης στην τήρηση των αρχών της νομιμότητας, του ελέγχου, της ισότητας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της προσωπικότητας των κρατουμένων. Κρίσιμος και καθοριστικός προς την κατεύθυνση αυτή υπήρξε ο ρόλος και η συμβολή της Διεύθυνσης των Φυλακών, η οποία με συνέπεια, σοβαρότητα, αφοσίωση και αποφασιστικότητα συνέβαλε τα μέγιστα, ώστε οι Φυλακές να μην είναι ένας χώρος υποβάθμισης των δικαιωμάτων, αλλά ένας

χώρος ασφάλειας, εγγύησης και συνεχούς μέριμνας για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ενδεικτικά, μερικά από τα μέτρα που λήφθηκαν με σαφή προσανατολισμό την ασφάλεια των φυλακών, την ανθρωπιστική μεταχείριση των κρατουμένων και την επανένταξή τους στην κοινωνία είναι τα ακόλουθα:

- Επίδειξη μηδενικής ανοχής σε φαινόμενα κακομεταχείρισης ή έλλειψης σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων,
- διασφάλιση ίσης μεταχείρισης και ίσων ευκαιριών, σε θέματα εκπαίδευσης, ιατρικής περίθαλψης, φροντίδας, αποθεραπείας, άθλησης και δημιουργικής ψυχαγωγίας,
- εισαγωγή προγραμμάτων απεξάρτησης από εξαρτησιογόνες ουσίες και πρόνοιας για ψυχοσυναισθηματική στήριξη των κρατουμένων,
- εξατομικευμένη μεταχείριση των κρατουμένων, κατηγοριοποίηση και μεταχείριση των κρατουμένων κατά ομοειδείς κατηγορίες, με ιδιαίτερη μέριμνα για τον βαθμό ευαλωτότητάς τους,
- λήψη μέτρων ενδυνάμωσης των επαφών των κρατουμένων με τις οικογένειές τους και το εξωτερικό περιβάλλον για να μην αποκόπτονται από το οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον, με απώτερο στόχο την όσο το δυνατό ομαλότερη επανένταξή τους μετά την αποφυλάκισή τους.
- πλήρης αλλαγή του εκπαιδευτικού συστήματος. Ως αποτέλεσμα να φοιτούν πάνω από 400 κρατούμενοι για φέτος (ποσοστό άνω του 75% των κρατουμένων) – ενώ 15 φοιτούν στα ακαδημαϊκά ιδρύματα, κατέχοντας ένα από τα υψηλότερα ποσοστά στην Ευρώπη.

- αναβάθμιση των υποδομών με 14 βελτιωτικά έργα στις Φυλακές: στα οποία περιλαμβάνονται 3 καινούριες πτέρυγες (Γυναικεία, Πτέρυγες Α και 10Α, έξι γυμναστήρια, ενώ για το 2019 προγραμματίζονται άλλα δύο έργα).

Επίσης, ενισχύσαμε τις Φυλακές με προσωπικό κατά τρόπο που να εξυπηρετεί τους σωφρονιστικούς μας στόχους. Επειδή μάλιστα αποτελεί προτεραιότητά μας η συνεχής επιμόρφωση των δεσμοφυλάκων, ιδρύσαμε την Ακαδημία Σωφρονιστικών Υπαλλήλων που παρέχει πλέον, σε συνεργασία με διαφορετικούς θεσμούς και φορείς, βασική εκπαίδευση και κατάρτιση σε όλους τους σωφρονιστικούς υπαλλήλους.

Η υλοποίηση της κυβερνητικής πολιτικής για ολιστικό εκσυγχρονισμό του σωφρονιστικού μας συστήματος συμπληρώνεται αυτές τις μέρες με μια μείζονα θεσμική τομή: Με μια εκ βάθρων αλλαγή του υφιστάμενου νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου των Φυλακών, η οποία θα συμβαδίζει με τις σύγχρονες αντιλήψεις και τις διεθνείς αρχές περί μεταχείρισης των κρατουμένων. Κυρίως όμως θα αντανακλά τις θετικές αλλαγές που έχουν επέλθει τα τελευταία χρόνια στο σωφρονιστικό μας σύστημα. Τα δύο νομοθετήματα που διέπουν την λειτουργία των φυλακών και την μεταχείριση των κρατουμένων, είναι πλήρως συγχρονισμένα με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, με τις εκθέσεις της Επιτροπής κατά των Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης, της Επιτρόπου Διοικήσεως της χώρας μας και συνάδουν με τις πλέον σύγχρονες αντιλήψεις σωφρονισμού καταδίκων, κατατίθενται στη Βουλή των Αντιπροσώπων την πρώτη συνεδρία της Ολομέλειας της, αμέσως

μετά τις Ευρωεκλογές. Μεταξύ άλλων, διακρίνεται ως η πιο ουσιαστική καινοτομία, οι διατάξεις του Νόμου με τις οποίες προστατεύονται πλήρως τα ανθρώπινα δικαιώματα των κρατουμένων, τα οποία βρίσκονται σε αντιστοιχία με τα θεμελιώδη δικαιώματα που το Σύνταγμα μας αναγνωρίζει για όλους τους πολίτες αυτού του τόπου, ενώ οι αρχές της αναλογικότητας καθορίζουν τους απολύτως αναγκαίους περιορισμούς για σκοπούς ασφάλειας των φυλακών.

Η χώρα μας έχει ταυτόχρονα να επιδείξει τα τελευταία χρόνια μια σημαντική εμπειρία στην εφαρμογή μέτρων εναλλακτικών της φυλάκισης όπως είναι η κοινοτική εργασία. Πρόκειται για ένα είδος αυτοτελούς ποινής, εναλλακτικής της ποινής φυλάκισης, που επιβάλλεται ιδίως σε νεαρά άτομα που δεν έχουν διαπράξει σοβαρά αδικήματα. Το μέτρο αυτό δεν τους αποκόπτει από το οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον, ενώ τους δίνει τη δυνατότητα, μέσω της κοινωφελούς εργασίας, να αποκαταστήσουν τη σχέση τους με την κοινωνία, υπό συνθήκες, βέβαια, επιτήρησης, καθοδήγησης και ελέγχου. Αξιολογώντας ως θετικά τα αποτελέσματα εφαρμογής του, εργαζόμαστε συστηματικά για την περαιτέρω επέκτασή του, περιορίζοντας κατά αυτό τον τρόπο τις περιπτώσεις που το δικαστήριο επιβάλλει ποινές φυλάκισης μερικών μόνο μηνών, στις απολύτως αναγκαίες περιπτώσεις.

Έχουμε κάνει, επίσης, σοβαρά βήματα ως προς τον τρόπο που εκτίονται οι ποινές στον τόπο μας και τη διατήρηση των δεσμών των κρατουμένων με τον οικογενειακό και κοινωνικό τους περίγυρο διαρκούς της έκτισης της ποινής. Η ίδρυση και λειτουργία του Συμβουλίου Αποφυλάκισης Κρατουμένων επ' Αδεία, στη βάση αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων

Δικαιωμάτων, δίνει τη δυνατότητα σε όλους τους κρατούμενους, οι οποίοι έχουν εκτίσει τουλάχιστο το $\frac{1}{2}$ της επιβληθείσας ποινής τους στις Φυλακές και επέδειξαν καλή διαγωγή και εργατικότητα, να εκτίσουν το υπόλοιπο μέρος της ποινής τους στην κοινότητα υπό συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις και υπό συνθήκες αυστηρούς επιτήρησης.

Έχουμε επίσης εισάξει το θεσμό της συνέχισης της έκτισης της ποινής ενός κρατούμενου με ηλεκτρονική, κατ' οίκον επιτήρηση για ορισμένες κατηγορίες κρατουμένων, αντιμετωπίζοντας και ρυθμίζοντας με επάρκεια και ισορροπία τα ζητήματα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής των επιτηρούμενων και επιλύοντας ενδεχόμενα προβλήματα από τη χρήση της τεχνολογίας.

Τα μέτρα αυτά που εμπλουτίζουν τους σωφρονιστικούς μας θεσμούς είναι εξαιρετικά σημαντικά, αφού από τη μια επιτυγχάνεται μια ουσιαστική απάμβλυνση του προβλήματος του υπερπληθυσμού στις φυλακές και από την άλλη δεν αποκόπτεται ο κρατούμενος από το οικογενειακό, το επαγγελματικό και κοινωνικό του περιβάλλον με αποτέλεσμα να καθίσταται ευκολότερη η κοινωνική του επανένταξη και να μειώνεται ο κίνδυνος υποτροπής και επιστροφής στις φυλακές.

Αισθανόμαστε περήφανοι γιατί από το 2015, αναγνωρίζοντας το έργο που επιτελείται και εκτιμώντας τις καλές πρακτικές της ανθρωποκεντρικής φιλοσοφίας που εφαρμόζεται, επισκέπτονται τις Φυλακές μας πολλοί ξένοι για να μελετήσουν τις πολύ σημαντικές αλλαγές που έχουμε επιφέρει και τις καλές πρακτικές που εφαρμόζονται, αφήνοντας πίσω αντιλήψεις και πρακτικές του

παρελθόντος που δεν συνάδουν με το πολιτισμό μας. Ενδεικτικό της αναγνώρισης ήταν η ανάθεση στο Τμήμα Φυλακών της διοργάνωσης αυτού του Συνεδρίου και χαίρομαι ιδιαίτερα που σας φιλοξενούμε στην Κύπρο μας. Είμαι βέβαιος ότι κατά την παραμονή σας, να έχετε την ευκαιρία να δείτε από κοντά τις καλές πρακτικές που εφαρμόζει το Τμήμα Φυλακών και τις τομές που έχουν γίνει, ως αποτέλεσμα της στενής συνεργασίας και του κοινού οράματος που είχαμε με τη Διεύθυνση των Φυλακών.

Με αφορμή το γεγονός ότι η σημερινή ομιλία, αποτελεί την τελευταία μου παρέμβαση ως Υπουργός, μετά την παραίτησή μου από τα καθήκοντά μου για λόγους πολιτικής ευθιξίας, θα ήθελα στα πλαίσια της σημαντικής αυτής διάσκεψης, που εξειδικεύεται στα θέματα αυτά, να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς την Διευθύντρια, τους συνεργάτες της και το προσωπικό του Τμήματος Φυλακών για την μεγάλη προσπάθεια που κατέβαλαν όλα αυτά τα χρόνια. Οι αλλαγές που έχω περιγράψει δεν θα μπορούσαν να επιτευχθούν χωρίς την δική τους συνεργασία, υπό την καθοδήγηση της κας Αριστοτέλους. Οι αλλαγές είναι εξαιρετικής σημασίας καθότι έχουν επέλθει σε ένα τομέα που αντιμετώπιζε πολλαπλά προβλήματα για χρόνια και που κανείς δεν τολμούσε να αγγίξει. Τώρα έχει επέλθει η σταθερότητα, η ισορροπία και η ανθρώπινη αντιμετώπιση στο σωφρονιστικό μας σύστημα. Παραμένει η ολιστική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της νέας αυτής προσέγγισης σωφρονισμού.

Είμαι βέβαιος ότι το σπουδαίο έργο που επιτελείται στις Φυλακές μας θα συνεχιστεί και στο μέλλον, θα συνεχίσει να επιτελείται με τον ίδιο ζήλο και αφοσίωση και μετά την παράδοση του χαρτοφυλακίου στη νέα ηγεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης, γιατί

τόσο η Διεύθυνση όσο και όλοι οι εργαζόμενοι του Τμήματος Φυλακών πιστεύουν στο λειτούργημά τους.

Με αυτές τις σκέψεις, χαιρετίζω την τελετή έναρξης της Διάσκεψης, η οποία είναι εξαιρετικά σημαντική τόσο για την Κύπρο όσο και για τις χώρες κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Καλωσορίζω ξανά όλους σας σήμερα στη διάσκεψη και εύχομαι καλή διαμονή στην Κύπρο. Εύχομαι κάθε επιτυχία στις εργασίες σας και αναμένονται με ενδιαφέρον τα συμπεράσματα που θα εξαχθούν. Προσδοκώ ότι οι εισηγήσεις των Συνέδρων, ο ανοικτός διάλογος και τα αποτελέσματα των εργασιών της Διάσκεψης θα αποφέρουν αποτελέσματα που θα μπορέσουν να αξιοποιηθούν στο άμεσο μέλλον.